

Gabriel Urwitz

Välkomna till dagens evenemang. Jag heter Gabriel Urwitz och är nybliven ordförande i Nationalekonomiska Föreningen. Ett särskilt välkommen vill jag rikta till Anders Borg, vår nye finansminister, och till Nils Lundgren och Mats Persson som så småningom ska kommentera. Jag vill framföra ett stort tack till Lars Bergman, rektor på Handelshögskolan, för att vi fick vara här. Jag vill också passa på att presentera Katariina Hakkala som är ny sekreterare och verkställande ledamot i föreningen. Är det någon som vill bli medlem i föreningen så ska ni tala med Katariina.

Vi har tänkt dagens övning så att Anders Borg börjar och härefter kommenterar Nils Lundgren och Mats Persson finansministerns anförande. Därefter öppnar vi upp för frågor från salen.

Anders Borg

Jag ska ge en presentation av regeringens budgetproposition som vi har arbetat

fram under de senaste 20 dagarna. Låt mig börja med att understryka att det har varit en exceptionell process. Den nya budgetlagen från 1997 innebär en ordning där en ny regering har tio dagar på sig, efter att statsministern får riksdagens förtroende, att ta fram och överlämna en budgetproposition till riksdagen. Eftersom trycklov måste ges fyra dagar före avlämnandet blir processen sammanpressad till sex dagar. Det har varit nödvändigt att genomföra budgetarbetet snabbt och det har skett under pressade förhållanden. Trots det har det varit möjligt att få på plats stora delar av de åtgärder alliansregeringen avsåg att genomföra för att ge arbetet med att bryta utanförskapet och få svensk ekonomi att fungera bättre en tydlig start.

Sveriges ekonomiska problem kan beskrivas på många olika sätt. Jag har valt att tala om att vi har massarbetslöshet i Sverige i dag, det tycker jag är en riktig beskrivning (se figur 1). Det är över en miljon människor i arbetsför ålder som i dag inte försörjer sig på arbete, utan är beroende av något av de olika ersättningsystem vi har. Om full sysselsättning betyder att alla som vill och kan också ska kunna få ett arbete så har vi inte full sysselsättning i Sverige.

**NATIONAL-
EKONOMISKA
FÖRENINGENS
FÖRHANDLINGAR**

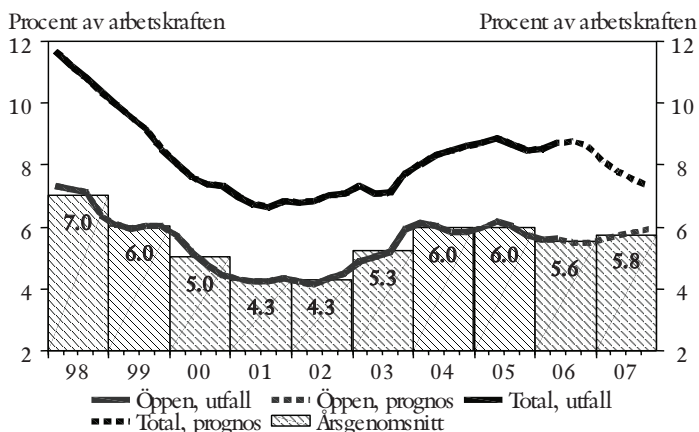
2006-10-17

Sammanfattade av
Marianne Åhrén*Ordförande:*

Gabriel Urwitz

Inledare: Finansminister

Anders Borg

*Kommentatorer:*Fil dr Nils Lundgren,
Junilistan och professor
Mats Persson,
Institutet för internationell
ekonomi,
Stockholms universitet*Övriga deltagare:*Claes Ankarcrona,
Lars Bergman,
Anders Forsse,
Sven-Olof Lodin,
Johnny Munkhammar,
Johanna Möllerström
och Danne Nordling

Källa: Finansdepartementet.

Figur 1
Arbetslöshet

Man kan naturligtvis diskutera vilka mått på arbetslöshet och utanförskap som är mest rättvisande, men nästan oavsett vilket mått man använder ligger arbetslösheten väsentligt högre än de nivåer som rådde för ett antal år sedan och som då ansågs vara rimliga. I början av 1970-talet var antalet personer som var beroende av olika ersättningsystem runt en halv miljon och under 1980-talet ca en miljon. Nu är det över en miljon. Det har skett en varaktig och trendmässig ökning. Det skedde visserligen en stor förskjutning uppåt i samband med 1990-talskrisen, men utanförskapet har ökat trendmässigt över hela perioden.

Det här är ett allvarligt problem. Att arbeta är inte bara en fråga om pengar, utan det är också fråga om att t ex ha arbetskamrater. Vi vet att om människor snubblar i livet och begår misstag är oftast arbetskamraterna det trygghetsnät som fungerar bäst vid sidan om familjen. Det är också så att inte minst sociologisk forskning visar att de människor som befinner sig utanför arbetsmarknaden ofta drabbas av andra sociala problem. Dessutom riskerar de som hamnar utanför att hamna i en sits där de inte kan följa med i den kunskapsutveckling man har på ett arbete, vilket kan bidra till att försämra den framtida livsinkomsten.

Grundproblemet vi ska försöka åtgärda är helt enkelt att det är för få människor som arbetar, jämviktsarbetslösheten är för hög och antalet personer i arbete ligger strukturellt på för låg nivå. Det finns inte något entydigt program för hur man varaktigt kan öka sysselsättningen som forskningen föreskriver eller som erfarenheter från andra länder entydigt påvisar. Men det finns exempel från ett antal länder som lyckats öka sysselsättningen genom olika åtgärder. OECD har nyligen gått igenom de länder som har följt den jobbstrategi som man lanserade i början av 1990-talet (Brandt m fl 2005). Studien visar att de

länder som mer systematiskt har arbetat för att få arbetsmarknaden att fungera bättre också haft bättre utveckling av arbetslöshet och sysselsättning. De har helt enkelt haft en snabbare ökning av sysselsättningen och har kunnat upprätthålla en varaktigt lägre arbetslöshet.

Alliansregeringens jobbprogram kan beskrivas i tre huvudinriktningar:

- (i) Det ska bli lönsammare att arbeta,
- (ii) det ska bli enklare att anställa och
- (iii) det ska bli mer attraktivt att driva företag.

Innan jag går in på någon av dem så är det viktigt att understryka att en restriktion för finanspolitiken alltid är att man upprätthåller god ordning i statsfinanserna. Det är väldigt svårt att göra någonting annat om inte det grundvillkoret klaras av. Jag återkommer till de konsekvenser för de offentliga finanserna som åtgärderna vi föreslår har.

Låt mig säga något om var och en av dessa tre punkter och sedan återkomma till vad de har för effekter på svensk ekonomi.

Vi föreslår ett s k jobbavdrag, det betyder att man får dra av ersättningar för arbete och näringsverksamhet, så att man får en väsentlig skattesänkning från den 1 januari 2007. Vårt förslag är utformat så att man t ex inte behöver betala någon skatt på inkomster upp till strax över 30 000 kr. Det betyder att det blir en tydlig skillnad mellan att arbeta och att inte arbeta. Vi har tagit fasta på att en rad studier visar att det är just alternativt att vara i arbete och att inte vara i arbete som ter sig centrala. Det måste tydligt löna sig ekonomiskt att arbeta för dem med låga inkomster och det är mot dem vi i huvudsak riktar in skattesänkningarna.

Det kan naturligtvis diskuteras om det här första steget med inkomstskattesänkningar är tillräckligt. Vi har sagt att

vi gärna vill få till stånd en skattesänkning på uppemot 1 000 kr för normala löntagare. Det kommer vi inte att nå fram till med den här första skattesänkningen, utan vi har ambitionen att genomföra ett andra och därefter förhoppningsvis också ett tredje steg, i en större skattereform. Ytterligare steg är dock villkorade av att ekonomin så tillåter, att det finns utrymme i statsfinanserna eller att finansieringen kan säkras. Vi bedömer att det andra steget kan genomföras 2008, men här gäller det att vara väldigt tydlig; utfästelsen är beroende av huruvida finansieringen kan säkras och att samhällsekonomin tillåter detta.

Vi vet också från en bred erfarenhet från Sverige och andra länder att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen är viktig för hur arbetsmarknaden fungerar. Det handlar om nivån på ersättningen, vilken period ersättningen utgår, om den trappas av med tiden och vilka villkor som gäller för att man ska erhålla förmånerna. Regeringen har valt att göra en lång rad åtgärder för att trappa av och strama upp a-kassan. Det handlar också om att säkerställa en något stramare administration av arbetslöshetsförsäkringen.

Bertil Holmlund har konstaterat att Sverige också efter de reformer som nu genomförs kommer att ha en av världens mest generösa arbetslöshetsförsäkringar. Utformningen av socialförsäkringarna handlar om en avvägning. Å ena sidan vill man ha så generöst inkomststöd som möjligt när människor drabbas av någon typ av inkomstbortfall och å andra sidan måste försäkringarna ha ersättningar och villkor som gör att funktionen som omställningsförsäkringar upprätthålls. I förändringarna ingår också att finansieringen reformeras. Skattefinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen reduceras. I dag är arbetslöshetsförsäkringen i huvudsak finansierad via skatterna. Därmed finns det inte någon koppling

mellan arbetslösheten inom ett avtalsområde och de avgifter man betalar till arbetslöshetsförsäkringen. En större försäkringsmässighet i finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen kan bidra till en lägre långsiktig arbetslöshet. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att vi kompenserar löntagarna för dessa höjningar av avgifterna med motsvarande skattesänkningar. Vi gör också ett antal andra saker när det gäller arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen. I alla försäkringar måste fusk och överutnyttjande motverkas. Det kan ske genom självrisker, kontroll och sanktioner. Det är alltid en avvägning mellan kontroll och självrisker.

Inom regeringen gör vi i dag bedömningen att det är möjligt att behålla ersättningsnivåerna på 80 procent i sjukförsäkringen, men att det samtidigt måste genomföras ett antal åtgärder för att strama upp kontrollen. I sin senaste Sverigerapport konstaterar OECD att Sverige har haft en svag sjukskrivningsprocess. Regeringen genomför nu ett brett åtgärdsprogram. Socialförsäkringsnämnderna avskaffas, vi forcerar arbetet med att ta fram diagnoslistor för att det ska finnas enhetliga normer för sjukskrivningar, vi centraliserar besluten kring sjukskrivningar som överstiger en viss tidsperiod så att omotiverade lokala variationer motverkas och vi gör ett antal andra saker för att strama upp kontrollen, bl a ska arbetsgivaren ha möjlighet att kräva sjukintyg i de fall då det fortfarande finns en osäkerhet.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen vill vi introducera en, som vi kallar, mild sanktion. Det finns i dag en skyldighet att stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete. Om man inte gör det kan man råka ut för en nedsättning av ersättningen. I dag sker det via förmedlingarna som anmäler till a-kassan att det skett något som inte överensstämmer med regelverket

och då minskar man ersättningen med uppemot 25 procent under en period på 30-40 dagar. Det är en sanktion som sällan används, bl a för att den är så hård i sina konsekvenser. Regeringen vill därför ge Arbetsförmedlingen en möjlighet att använda en betydligt mildare sanktion. Om en person inte söker arbete och inte är beredd att söka utanför sitt närområde eller utanför sitt yrkesområde eller tackar nej till rimliga arbeten, så ska man kunna undandra en dags ersättning. Detta ska vara beslut som fattas av den lokala förmedlingschefen.

Det är också viktigt att reformera arbetsmarknadspolitiken. Här kan man säga att det handlar om en normalisering. Vi har i dag en arbetsmarknadspolitik som i volym överstiger vad som kan vara motiverat utifrån resursutnyttjandet. För att skapa en bättre balans har vi dragit ned på volymerna och antalet åtgärder för att de mer ska överensstämma med arbetsmarknadsläget. Vi tar också bort de åtgärder som vid olika utvärderingar visat sig vara minst effektiva, det handlar bl a om friår, plusjobb, datortek och ett antal andra åtgärder. Vi behåller de åtgärder som syftar till att människor kommer i arbete: Till exempel de delar av arbetsmarknadsutbildningen som är inriktade på att förstärka den arbetslöses kompetens samt anställningsstöden för dem som står längst från arbetsmarknaden.

Den andra delen i förändringen av arbetsmarknadspolitiken handlar om att vi vill förändra strukturen på Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). I dag är AMS ett verk med ett starkt lokalt politiskt inflytande över besluten. Vi vill säkerställa att de nationella målen om rörlighet och flexibilitet tillämpas. Vi föreslår därför att verket ska omvandlas till enhetsverk och att länsarbetsnämnderna avskaffas från årsskiftet.

Det andra huvudspåret i regeringens jobbprogram är att vi genomför en lång

rad åtgärder för att göra det enklare och billigare att anställa. Även arbetsmarknadspolitiken kan inkluderas i denna diskussion eftersom en förbättrad förmedlingsverksamhet är viktig för att få en bättre matchning på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår också ett antal andra åtgärder. Vi inför något vi kallar för nystartsjobb som innebär att personer som varit i arbetslöshet, förtidspension, sjukskrivning eller varit beroende av socialbidrag under en period som överstiger ett år, också ska kunna få en borttagen arbetsgivaravgift under den period som motsvarar den tid de varit borta från arbetsmarknaden. Det är ett försök att utforma en nedsättning av de sociala avgifterna som kan öka intresset att anställa personer vars arbetsförmåga arbetsgivaren kan känna osäkerhet inför. Nu förbättrar vi möjligheterna till anställning och underlättar vägen in på arbetsmarknaden genom att vi ger ekonomiskt stöd som kan minska det hinder som denna osäkerhet kan utgöra.

Vi sänker också arbetsgivaravgiften för ungdomar och för tjänstesektorn. Man kan naturligtvis diskutera generella eller riktade sänkningar av arbetsgivaravgifterna. Vårt resonemang har utgått från att det gäller att få så stor effekt som möjligt på sysselsättningen av de åtgärder som vidtas. Sänks arbetsgivaravgifterna på t ex hushållsnära tjänster, så är det ganska sannolikt att det slår igenom på priset eftersom konkurrensen på dessa marknader är god. Det är också sannolikt att priset slår igenom på konsumtionen eftersom hushållen kan välja mellan egenproduktion och att köpa tjänster. I denna sektor är det också troligt att stigande efterfrågan leder till att sysselsättningen ökar, snarare än att vinsterna ökar eller att lönerna stiger på ett sätt som motverkar sysselsättnings-effekterna. Det är vår förhoppning att de här åtgärderna i kombination med en bättre fungerande arbetsmarknadspoli-

tik ska bidra till att det blir mer attraktivt att anställa.

Det kan argumenteras, som inte minst ekonomen Dennis Snower har gjort, för att en politik där utbudsåtgärder och efterfrågeåtgärder kompletterar varandra ger större effekter. Tesen är att olika åtgärder förstärker varandra vilket kan bidra till att den samlade effekten blir större än vad effekterna hade blivit av varje enskild åtgärd (se t ex Coe och Snower 1996 och Fitoussi m fl 1998). Även om det är svårt att belägga att effektförstärkningen är mer betydande förefaller det logiskt att en kombination av åtgärder, som bl a minskar risken för att ett stigande resursutnyttjande begränsar sysselsättningstillväxten, kan få större genomslag. Det finns därför en poäng med ett program där man stimulerar efterfrågan på arbetskraft redan initialt för att säkerställa att det ökade utbudet av arbetskraft också omsätts i en stigande sysselsättning och lägre arbetslöshet.

Den tredje inriktningen i jobbpolitiken är att vi vill göra det mer attraktivt att driva företag. En utgångspunkt i vår analys har varit de omfattande studier som OECD har gjort av företagsklimatet (OECD 2005). Där kan man konstatera att Sverige har ett bra företagsklimat i många avseenden, vi har en välutbildad arbetskraft, vi har en stark exportindustri som är skicklig på att ta till sig ny teknologi, men vi brister i vissa avseenden och det gäller framför allt i hur vi hanterar entreprenörer. Sverige har en relativt låg andel som är företagare och av företagarna är det en relativt liten andel som är beredda att låta sina företag växa snabbt. Det finns ett antal faktorer som har framkommit i de omfattande mikrostudier som OECD gjort. Det handlar bl a om beskattning, men det handlar också om utbildning av entreprenörer och konkurslagstiftningen. Regeringens utgångspunkt är att företagsklima-

tet är bra, men det måste bli väsentligt bättre. Fler måste våga starta företag och fler av dem som har företag måste ha en beredskap att låta dessa växa. Här ska man också vara tydlig med att osäkerheten är betydligt större än när det gäller åtgärderna för att öka arbetsutbudet eller att öka efterfrågan på arbetskraft. Jag behöver inte säga det i det här sammanhanget, men forskningen kring vad det är som styr företagande och får företag att växa är betydligt mer osäker och mindre omfattande än t ex de studier som finns när det gäller sjukskrivningar och arbetslöshetsförsäkring.

Hur ska man då förhålla sig till en sådan osäkerhet? Vi har valt att göra ett stort antal åtgärder på en lång rad områden som kan bidra till att förbättra företagsklimatet. Det handlar bl a om att sänka förmögenhetsskatten och om förändringar av reglerna för fåmansbolag, de s k 3:12-reglerna. Vi kommer att återkomma med ytterligare åtgärder som riskkapitalavdrag och kreditgarantier. Konkurslagstiftningen kommer att ses över för att underlätta för s k serieentreprenörer. Många av dem som startar företag går i konkurs och då gäller det att snabbt se till att de kommer upp på banan igen, givetvis med hårda restriktioner för att man inte ska underlätta för någon typ av ekonomisk brottslighet. Flera andra länder, inte minst USA, Nederländerna och England, har gjort reformer av konkurslagstiftningen, vilket gör att det i dag framstår som att Sverige har ett reformbehov på det här området.

Regeringen avser också de kommande åren att minska den samhälls-ekonomiska regelbördan. Flera andra EU-länder har ställt upp sådana mål. Det är kanske lite mer oklart vilka framsteg olika EU-länder faktiskt har gjort, men ser vi till utvärderingar förefaller t ex holländarna ha gjort vissa framsteg. Att minska regelbördan är något som är viktigt även för Sverige.

Vi vill genomföra reformer som ligger nära det program som många ekonomer skulle rekommendera mot bakgrund av de utmaningar Sverige i dag har att hantera. Det innebär en rad åtgärder för att stimulera arbetsutbudet och samtidigt en del åtgärder för att öka arbetskraftsefterfrågan. Jag tror att nyckelpunkten för att vinna politisk förståelse är att man har en beredskap att hantera eventuella problem som en omställning kan medföra och att man ser till att säkerställa att inkomstfördelning och välfärd är någorlunda jämnt fördelade.

Regeringen prioriterar bl a mot denna bakgrund kärnverksamheterna inom välfärden före bidrag. Vi satsar sammanlagt 10 miljarder kr kommande år på att förbättra välfärdens kärnverksamheter – vården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Vi har valt att strama åt ersättningsnivåerna i olika transfereringssystem. De besparingar som presenteras i budgetpropositionen fördelar sig förhållandevis jämnt över inkomstgrupperna eftersom utnyttjandet av socialförsäkringssystemen är jämnt spritt över inkomstgrupperna. Detta får också stöd från utvärderingar av de besparingar som genomfördes under budgetsaneringsåren. Vi vet också att en lång rad av de offentliga tjänsterna, oavsett om de är privat eller offentligt producerade, har en mycket hög grad av fördelningspolitisk träffsäkerhet. Det handlar bl a om utbildningsväsendet. Ett skäl till att vi i Sverige har kunnat ha en relativt sammanpressad lönestruktur är att vi haft en ganska hög kunskapsnivå överlag på arbetsmarknaden. Detta riskerar dock att förändras genom att de grupper som lämnar både grundskolan och gymnasieskolan utan fullvärdig gymnasiekompetens och utan fullvärdiga yrkeskunskaper ökar. Därför vill regeringen göra en satsning på skolan, det handlar om kunskaper, men också om vägen in på arbets-

marknaden. Vi vet från en någorlunda omfattande forskningslitteratur att det är ett antal saker som är viktiga, t ex lärarnas kompetens och mer välutbildade lärare som med rimliga löner undervisar eleverna i komplicerade ämnen och uppnår resultat. Man kan diskutera hur man ska uppnå detta. Vi har försökt göra det genom att satsa resurser på fortbildning för lärare, låta lärare ha en möjlighet att forska i sina ämnesområden som en del av sitt arbete och låta dem komma tillbaka till akademisk utbildning under tiden som lärare för att stimulera den akademiska kompetensen i lärarkåren i vid mening. Det handlar naturligtvis också om utvärdering av nationella prov och betyg. Mot bakgrund av ambitionen att genomföra strukturreformer och uppnå rimliga fördelningseffekter är det alltså centralt att satsa på välfärdstjänsterna därför att vi vet att det har hög fördelningspolitisk träffsäkerhet; att människor oavsett inkomst har möjligheter att få barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård av en någorlunda god kvalitet.

Låt mig säga några ord om fastighetsskatten. Det första steget som nu genomförs innebär bl a frysta taxeringsvärden och en sänkt beskattning på flerbostadshus. Vi vill sedan fortsätta reformeringen av fastighetsskatten i syfte att ersätta den med en låg kommunal avgift och något högre reavinstbeskattning 2008. Det är viktigt att vara tydlig med att reformerna ska finansieras fullt ut och att finansieringen i huvudsak bör ske inom ramen för beskattning av fastigheter. Det handlar om att man måste ha en kommunal avgift som då inte gör att man får höjd fastighetsskatt, men som ändå gör att man får in ett mer betydande belopp. Det handlar om att justera realisationsvinstbeskattningen så att det sker en rimlig beskattning när stigande fastighetspriser omsätts i reda pengar. Det är viktigt både för att säkerställa statsfinanserna och för att säkerställa

Procent av BNP	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomster	56,3	55,6	53,6	53,1	52,8
Utgifter	53,5	52,8	51,3	50,5	49,8
Finansiellt sparande	2,8	2,8	2,3	2,6	3,1
Strukturellt sparande	2,7	2,4	2,4	2,7	3,1
Nettoskuld	-12,4	-15,4	-16,9	-18,7	-20,8
Konsoliderad bruttoskuld	50,3	46,5	41,5	37,4	33,0
Statsskuld	47,2	43,7	38,9	35,0	30,6

Tabell 1
Offentliga
sektorns finanser

Källa: Finansdepartementet.

att man får en rimlig effekt på samhälls-ekonomi. Något som ekonomer ibland tenderar att glömma bort är att stabila skattebaser måste vara legitima skattebaser. Det är väldigt många människor som upplever att fastighetsskatten i dess nuvarande form är orättvis och slår på ett orimligt sätt. Vår förhoppning är att vi genom att förändra fastighetsskatten också kan öka legitimiteten för den här typen av beskattning.

Låt mig också göra några reflektioner kring effekterna av regeringens politik för den ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Tabell 1 visar den offentliga sektorns finanser. Effekten av programmet är att inkomsterna som andel av BNP minskar med i storleksordningen 2,6 procent och utgifterna i ungefär samma omfattning fram till 2009. Det är en mer betydande korrigering av skattertrycket som nu sker, men det är också viktigt att säga att vi har försökt göra skattesänkningarna på ett sätt som vi uppfattar som samhällsekonomiskt ansvarsfullt. Vi har genomfört en del skatthöjningar i budgeten som inte aviserades i valrörelsen. Det handlar bl a om höjd tobaksskatt, snusskatt och ett antal andra förändringar när det gäller avdragsrätten för resor och övriga utgifter. Skatthöjningarna är motiverade därför att det arbetsavdrag som jag tidigare talade om blev dyrare än vad vi hade trott och vi prioriterar att det ska löna

sig att arbeta framför att det ska vara billigt att röka. Det är en avvägning vi har gjort och det är förmodligen samhällsekonomiskt motiverat.

Det strukturella sparandet ska ju egentligen vara 2 procent över konjunkturcykeln enligt den norm vi har. Vi uppnår ett sparande som motsvarar 2,7 procent av BNP över den här treårsperioden. Det faktiska finansiella sparandet uppgår då till ungefär 2,6 procent av BNP. Det sker en viss försämring av sparandet mellan 2006 och 2007, men till viss del är det en chimär eftersom det under 2006 var stora engångsintäkter som inte var strukturellt sparande. Jag tycker också att det kan vara motiverat att man har en nivå på det finansiella sparandet på 2,3 procent 2007, trots den höga tillväxten, eftersom vi genomför omfattande utbudsåtgärder. Det är viktigt att säkerställa att när utbudet ökar så ökar också efterfrågan som gör att människor kommer i arbete. Man måste realisera de sysselsättningsvinster som ligger i strukturereformerna och vi vet att sysselsättning och arbetslöshet kan bita sig fast på olika nivåer och då gäller det att snabbt säkerställa att vi får upp sysselsättningen.

Bruttoskulden sjunker kraftigt, vilket bl a beror på försäljningar av statliga tillgångar. Låt mig vara tydlig med att dessa privatiseringar inte finansierar några reformer. Reformerna eller skat-

Tabell 2

Nyckeltal.

Procentuell förändring där ej annat anges, VÅP06 i parentes

	2006	2007	2008	2009
BNP	4,0 (3,6)	3,3 (3,0)	3,1 (2,8)	2,7 (-)
Sysselsättning	1,7 (1,8)	1,5 (1,0)	1,0 (0,5)	0,6 (-)
Reguljär sysselsättning	1,3 (1,2)	2,1 (0,9)	1,4 (0,9)	0,7 (-)
Öppen arbetslöshet (nivå)	5,6 (4,9)	5,8 (4,5)	5,0 (4,4)	4,3 (-)
Total arbetslöshet (nivå)	8,7 (8,5)	7,7 (8,0)	6,3 (7,3)	5,8 (-)
Timplöner	3,2 (3,4)	3,7 (3,9)	3,7 (4,0)	3,8 (-)
Inflation (KPI dec-dec)	2,6 (1,9)	2,3 (2,3)	1,7 (2,4)	2,1 (-)

Källa: Finansdepartementet.

tesänkningarna är inte beroende av privatiseringarna, utan de ska ske för att ge ett antal statliga företag ägare som kan bidra med långsiktighet, vilket kan medföra att vi får en bättre investerings- och sysselsättningsutveckling i de branscherna. Jag kommer naturligtvis inte att kommentera vilka bolag eller i vilken ordning dessa ska säljas ut, men låt mig ändå vara tydlig med att det inte påverkar de offentliga finanserna i någon större utsträckning om vi säljer det ena eller det andra antalet bolag.

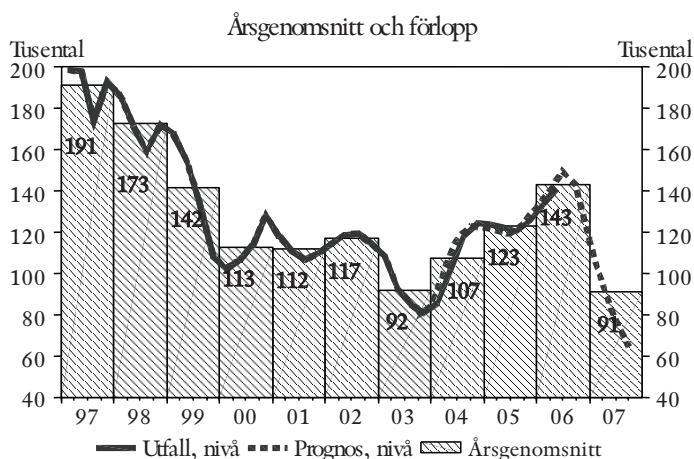
Det kan vara värt att jämföra prognoserna för tillväxten med den bedömning som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen (se tabell 2). Det är en viss upprevidering av BNP. Man ska vara försiktig med att göra en stor sak av en revidering av tillväxtprognosen eftersom det är svårt att bedöma hur olika åtgärder slår igenom, men det finns ändå några saker jag vill lyfta fram när man tittar på nyckeltalen.

Det första är att vi får en väsentligt starkare sysselsättningsutveckling och att det då framför allt beror på att den reguljära sysselsättningen antas öka. Det är den effekt man kan vänta av ett ökat arbetsutbud via den här typen av skattereform. Den öppna arbetslösheten stiger. Vi har varit väldigt tydliga med att vi inte ser det som ett mål att hålla den öppna arbetslösheten på någon viss

nivå, utan vi vill minska det totala utanförskapet och den totala arbetslösheten. Effekten av att arbetsmarknadspolitiken stramas åt är att den öppna arbetslösheten på kort sikt ökar. Tittar man på lite längre sikt är det en ganska betydande minskning av den totala arbetslösheten vi uppnår.

Jag vill vara tydlig. Att göra bedömningar av hur olika strukturreformer slår igenom är förknippat med stor osäkerhet. Det gäller såväl tidshorisont som omfattning. Jag skulle naturligtvis bli väldigt glad om det visar sig att en minskning av den totala arbetslösheten kommer till stånd, men vi kommer i varje vårproposition och budgetproposition att återkomma till och utvärdera effekterna av politiken. Förmodligen behöver vi korrigera en del av det vi gjort och sannolikt behöver vi göra mer på en del områden för att säkerställa att vi om fyra år har tagit ett väsentligt steg tillbaka mot full sysselsättning.

Man kan också notera att det, jämfört med vårpropositionen, sker en viss nedjustering av löneökningstakten. Man kan konstatera två saker: Dels är det väntat att en utbudsorienterad politik ska ha en sådan effekt, vilket delvis är en av orsakerna till att sysselsättningen också ökar. Dels handlar det om att reallönerna 2008 t ex stiger med 2 procent, det är alltså inte fråga om några fallande

Figur 2
Programdeltagare
totalt

Källa: Finansdepartementet.

löner eller några lönesänkningar, utan vi får en något mer modererad löneökningstakt som bidrar till att vi också får en något högre sysselsättningsökning.

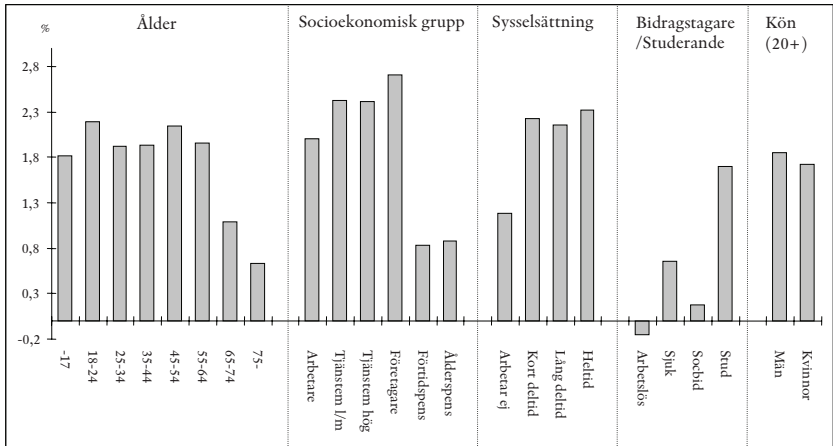
Figur 2 ger en bild av utvecklingen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Som jag sa är den nedgång som nu sker till viss del en normalisering. Vi hade något liknande i slutet av 1990-talet då vi hade en stark konjunktur och man från dåvarande regeringssida valde att reducera arbetsmarknadsvolymer. Gör man en väldigt enkel *eye-ball econometrics* på åtgärder, programdeltagande och olika mått på resursutnyttjande som t ex *output gap*, så har åtgärdsvolymen varit för hög. Givet resursutnyttjandet ligger de åtgärdsvolymerna som nu föreslås på en mer normal nivå.

Den tredje frågeställningen jag vill kommentera är hur politiken påverkar fördelningen. Sysselsättning och arbetslöshet är helt avgörande för vilka inkomstskillnader man har i en ekonomi och vi kan se att länder som genomfört strukturformer, t ex Irland, också har kunnat minska inkomstskillnaderna (Brandt m fl 2005). Det sammanhänger med att grupper som stått utanför har kommit in på arbetsmarknaden och

därmed fått större inkomst på kort sikt, men även haft en bättre inkomstutveckling på längre sikt.

Låt mig framhålla några viktiga punkter i figur 3. De som förvärsarbetar, arbetare eller tjänstemän, får en betydande förbättring. Det är inte heller någon större skillnad mellan tjänstemän och högre tjänstemän och det är ju på grund av att inriktningen är att förändra utbytet av att inte arbeta, respektive utbytet av att arbeta. Är syftet att höja sysselsättningsnivån är det ju detta som är det centrala. Jag förstår att det finns argument för andra skattesänkningar. Det ska löna sig att investera i humankapital och Sverige måste klara de utmaningar globaliseringen medför som talar för att man måste se över skatterna på andra ställen. Men är det sysselsättningseffekterna man är ute efter så tror jag att den här inriktningen är riktig. Man kan notera att de som naturligtvis förlorar på det vi gör är de som står utanför arbetsmarknaden, t ex arbetslösa. Där kan man lägga till två saker: Det ena är ju att 90 procent av dem som är arbetslösa har en arbetslöshet som understiger tre månader, de kommer över helår att ha ett positivt utfall om de arbetar resterande

Figur 3
Fördelningseffekter
2007. Förändring
i procent

Källa: Finansdepartementet.

månader på året. Det andra är att om en person som är arbetslös är en del av ett hushåll där ena parten arbetar är det också sannolikt att det blir ett plus för hushållet som helhet under det inkomst-år arbetslösheten uppträder.

Som helhet får man alltså säga att effekterna på fördelningen är små. Beräkningar av Gini-koefficienten, som är ett mått på inkomstspridningen, tyder på att effekterna av våra förslag ligger inom felmarginalen. Jag vill samtidigt understryka att vi kommer att göra mycket noggranna utvärderingar av de här reformerna. Vi har angett i budgetpropositionen att Ekonomiska Rådet ska ha ett särskilt uppdrag att göra utvärderingar. Det handlar naturligtvis om att, precis på samma sätt som inom penningpolitiken, skapa en öppenhet kring politiken, utvärdera effekterna av förslagen och dra slutsatser för utformningen av politiken. Det handlar bl a om att studera effekterna på sysselsättningen och ekonomin, men det är också viktigt att man är noggrann med att studera fördelningseffekterna. Visar det sig att effekterna på sysselsättning och arbetslöshet är de som jag hoppas och tror på,

tror jag också att det kommer visa sig att man har kunnat genomföra strukturreformer utan att det har lett till de stora ökningarna av inkomstskillnaderna som det ibland varnas för i debatten.

Då har jag berättat lite om inriktningen på politiken: Att det ska löna sig att arbeta, bli enklare att anställa och att det ska bli lättare och lönsammare att driva företag. Jag har försökt att kort beskriva att vår bedömning är att inriktningen har rimliga effekter på de offentliga finanserna, att den leder till en något starkare sysselsättningsutveckling även de närmaste åren, även om jag återigen vill understryka osäkerheten, och att vår bedömning är att effekterna på fördelningsprofilen är vad man åtminstone skulle kunna kalla för rimliga.

REFERENSER

- Brandt, N, J M Burniaux och R Duval (2005), "Assessing the OECD Job Strategy: Past Developments and Reforms", Economics Department Working Paper 429, OECD, Paris.
- Coe, D och D Snower (1996), "Policy Complementarities: Labour Market Reform", IMF Working Paper 96/9, Internationella valutafonden, Washington.
- Fitoussi, J P, F Modigliani, B Moro, D Sno-

wer och R Solow (1998) "A Manifesto on Unemployment in the European Union", *Banco Nazionale del Lavoro Quarterly Review*, vol 206, s 1-35.

OECD (2005), *Micro-policies for Growth and Productivity: Final Report*, OECD, Paris.

Gabriel Urwitz

Nu är det Nils Lundgrens tur. Du önskar väl att detta var riksdagen, men det är Nationalekonomiska Föreningen, vilket är ännu bättre.

Nils Lundgren

En nyttillträdd regerings första budget är extremt viktig. Det är där som den politiska inriktningen ska läggas fast för mandatperioden. Och detta är ännu mera påtagligt nu när ansvaret för den mer opolitiska stabiliseringspolitiken har lyfts över från regeringen till Riksbanken.

Låt mig dock börja med en synpunkt på själva villkoren för budgetarbetet som Anders Borg också tog upp i sin inledning. Vi har riksdagsval i september och vi har nu sedan länge ett budgetår som sammanfaller med kalenderåret. För att den nyttillträdda riksdagen ska kunna behandla en ny budgetproposition som ska hinna bli lag före den 1 januari, måste budgeten vara klar två-tre veckor efter valet. Detta fungerar egentligen bara i en enpartistat, där regeringsskiften inte antas förekomma. Den sittande regeringen antas under våren och sommaren ha gjort en bra budget, i september blir den omvald och så kör man som man tänkt. Vid regeringsskiften är det här ett orimligt system.

Det sägs också allmänt att det är de första hundra dagarna som avgör hur det går under en mandatperiod, precis som för en vd i ett företag, men vi har ett system där det är mycket svårt för en ny regering att kraftfullt lägga om kursen. Finansministern bör därför tillsätta en utredning i frågan. Det kan ju inte ute-

slutas att det blir maktskifte igen någon gång i framtiden och då bör vi ha ändrat på det här.

I den här föreningen är det annars mycket sällan vi har haft möjlighet att kommentera en nyttillträdd borgerlig regerings budget. Sedan slutet av 1920-talet har det väl bara hänt två gånger på riktigt, nämligen 1976 och 1991. Och båda gångerna stod en ekonomisk kris för dörren så det blev inte så stora möjligheter för de båda borgerliga regeringarna att förverkliga avsikterna.

Den här gången ser det annorlunda ut. Allt kan naturligtvis hända i världsekonomin. USAs ekonomi kan gå in i väggen, Kinas ekonomi kan destabiliseras, det kan bli krig eller revolution i Mellersta Östern. Men troligast är att vi står inför några år av god global tillväxt. Samtidigt har Sverige hög tillväxt, starka statsfinanser, stora bytesbalansöverskott, god konkurrenskraft och låg inflation. Både de yttre och inre förutsättningarna är alltså goda för att den här regeringen ska få chansen att genomföra huvuddragen i sin politik utan att störas av ekonomiska kriser.

Vad är det då som står i centrum för den politiken? Vilket problem vill regeringen framför allt lösa? Som vi hörde är det uppgiften att skapa riktiga jobb åt alla. Föredömligt! Det grundläggande problemet är att den demografiska utvecklingen i Sverige, liksom i resten av Europa, innebär en successiv förskjutning från människor i arbetsför ålder till ålderspensionärer. För att situationen inte ska bli helt ohållbar måste allt fler i arbetsför ålder nu ha riktiga jobb och vi måste skapa incitament för människor att gå i pension senare.

Och detta är budgetens huvudinriktning, vilket är förträffligt. Jag har själv deltagit i valkampanjen för ett annat, mindre lyckosamt, parti än finansministerns. Vi drev där i huvudsak samma linjer för sysselsättningspolitiken som

de finansministern presenterar i sin budget.

De föreslagna åtgärderna bygger på den kunskap som forskningen har genererat om hur arbetsmarknaden fungerar. Det är ju numera så att andelen arbetslösa, alltså människor som saknar jobb men som faktiskt står till arbetsmarknadens förfogande, bara är en liten del av de i arbetsför ålder som står utanför arbetsmarknaden. Så är det oavsett hur man räknar. Genom jobbavdraget som presenterats här ökar incitamenten att välja arbete framför andra alternativ.

Det är mindre klart hur efterfrågan på arbetskraft samtidigt ska förmås att växa smidigt och framför allt hur efterfrågan på just den arbetskraft som stimuleras att gå ut på arbetsmarknaden ska växa. Visserligen reduceras kostnaderna för att anställa genom att sänka arbetsgivaravgiften för olika grupper och efter hand i vissa tjänstebranscher, men jag ser ett betydande matchningsproblem. Jag tror att det fattas en komponent i upplägget.

En väldigt stor del av dem som nu står utanför arbetsmarknaden gör det därför att de inte har rätt kvalifikationer och ofta för att de har drabbats av hälsoproblem som gör att de inte längre klarar just det jobb de en gång hade. Det är enligt min mening därför troligt att det krävs ett helt förändrat system för rehabilitering för att vi inte ska få en mycket lång försening i processen att få riktiga jobb åt alla.

Rehabilitering har råkat i totalt vanrykte på grund av det senaste årtiondets erfarenheter. Vi hade här i landet ett system som tycks ha fungerat hyfsat för sin tid. Det avvecklades i början av 1990-talet och det som sedan dess går under namnet rehabilitering tycks vara helt ineffektivt. Vad säger finansministern? Krävs det inte ett helt nytt system? Ni säger att ni satsar på rehabilitering, men det är i mycket allmänna ordalag.

Jag tror att det krävs ett helt nytt, genomtänkt system. Det är en stor insats ni tänker göra för att få in folk på arbetsmarknaden igen. Vart tar de vägen, hur blir de anpassade? Rehabilitering låter inte liberalt eller borgerligt, men det kanske är ett måste.

Jag vill nu vända mig emot det ständiga kravet på fullständig finansiering av reformförslagen. Svenska politiker har kommit överens om att vi i stort sett inte får räkna med sk dynamiska effekter. Det måste finnas en ansvarsfull finansiering, krona för krona, hävdar man. Skälet är att det annars finns risk för politiskt missbruk och därmed för oansvarig finansiering. Men det är ändå orimligt. När regeringen nu föreslår ett jobbavdrag som kostar ca 40 miljarder kr är det för att få folk i arbete i mycket stor omfattning. Då blir det helt absurt att samtidigt i kalkylerna låtsas som att det inte kommer att fungera. Det samma gäller kostnaderna för tillämpad forskning eller förbättringar för småföretagen. Om de är motiverade behöver de inte finansieras fullt ut. Avdrag för hushållsnära tjänster kostar sannolikt ingenting alls för statskassan.

Däremot måste givetvis avskaffad fastighetsskatt finansieras krona för krona liksom sänkt bensinskatt eller sänkt elskatt. Där förbättras inte ekonomins funktionssätt. Det är bara fråga om omfördelning mellan grupper i samhället. Vad tycker finansministern? Borde inte ekonometriska modeller användas för att ta fram finansieringsbehovet och ligga till grund för budgetkalkyler? Det är orimligt att föreslå stora reformer för att förbättra ekonomins funktionssätt och samtidigt tvingas låtsas att de inte har den effekt man är ute efter.

Ett liknande resonemang kan föras om frågan om olika momssatser eller olika arbetsgivaravgiftsnivåer. Det har spritt sig en föreställning att det är osunt att ha olika skattesatser. Men så är

ju inte alls fallet. Det krävs en analys av hur de påverkar ekonomin. Den grundläggande slutsatsen i teorin för optimal beskattning är ju att de bästa skatterna är de som påverkar de ekonomiska aktörerna i ekonomin minst. Det betyder att vi kan ha höga arbetsgivaravgifter och hög moms på plasma-TV. Sannolikheten att man börjar tillverka plasma-TV svart i skumma småföretag, eller tillverka dem själv hemma i garaget är helt enkelt obetydlig. Sannolikheten att man börjar sälja plasma-TV svart är också mycket låg.

Däremot är sannolikheten mycket stor för att höga arbetsgivaravgifter och hög moms på hushållsnära tjänster, tvätterier, restauranger, målning av garagegolv osv leder just till svartjobb eller att till att man gör det själv. Regeringen visar i budgeten förståelse för dessa tankegångar, men vi behöver en tydlig diskussion i principfrågan för att kunna utforma hela skattesystemet i enlighet med den tankegången. Man kan av administrativa skäl inte ha alltför många skattesatser i systemet, men vi måste ändå se till att det finns olika nivåer tydligt anpassade till människors beteende.

Låt mig vidare uttrycka min tillfredsställelse med besluten att lägga ner en handfull ämbetsverk. Det är rätt väg att gå. Historien visar att det är mycket svårt att bli av med skattefinansierade institutioner som en gång inrättats. Det kräver handlingskraft. Jag hoppas att den nya regeringen visar samma handlingskraft när det gäller EU-institutioner. Där finns många institutioner som har överlevt sig själva, typ ECOSOC och Regionkommittén och åtskilliga andra och det inrättas nya EU-myndigheter på löpande band. Kan vi vänta oss att den nya regeringen är beredd att ge faktiskt innehåll åt slagordet ”ett smalare men vassare EU”?

Och hur blir det med kostnaderna för EUs jordbrukspolitik? Vår EU-avgift

är på väg mot 30 miljarder kr per år. Om EU ska bli en del av vår inrikespolitik och vi ska visa oss så aktiva i Bryssel som Carl Bildt och Cecilia Malmström lovar, är det viktigt att utgifterna där också tas på allvar. Att halvera EU-avgiften kunde vara ett mål för en smalare men vassare EU-politik.

Låt mig därför också uttrycka min oro över att vår nye statsminister vid sitt besök i Finland talade beundrande om värdlandets förmåga att komma åt EU-bidrag. Vår nya regering kommer förhoppningsvis att verka för att denna bidragskarusell i stället avskaffas.

Låt mig slutligen, som gammal försvarsvän och reservofficer, uttrycka min oro och förvåning över försvarskostnaderna och deras relation till försvarskraften. Det svenska försvaret kostar nu, liksom under de senaste 10-15 åren, över 40 miljarder kr. Tidigare räckte de här pengarna till ett starkt försvar. Vi kunde mobilisera ett antal fältbrigader på mycket kort tid och vi hade ett av världens förnämligaste flygvapen. I dag har vi egentligen inget försvar alls av svenskt territorium och vi har extremt svårt att få fram några hundra man för att sätta in i fredsbevarande operationer i andra delar av världen. Deras utrustning har ibland visat sig oanvändbar för skarpa lägen. Jag skulle vilja dra finansministerns uppmärksamhet till försvarskostnaderna. Där måste finnas stora belopp att spara och här sparas såvitt jag kan se ingenting.

Tack för ordet!

Gabriel Urwitz

Tack, Nils Lundgren. Nu lämnar jag ordet till Mats Persson.

Mats Persson

Tack för att jag har fått komma hit. Det här är ju en budget skriven av ekonomer, och det betyder att vi ekonomer inte har så mycket att kritisera den för. Den går i

huvudsak ut på att skapa förutsättningar för en ökning av sysselsättningen. Som sådan tycker jag att den är bra, och jag hoppas innerligt att regeringen lyckas med sin politik. Om inte, så kommer utanförskapet att bestå – och då kommer Sverige inte att bli något bra land att leva i.

Men även om huvudintrycket av budgeten är gott, måste jag ju hitta någonting att kritisera – annars skulle jag ju inte fullgöra min uppgift som opponent. Jag tänkte därför ta upp tre frågor: Fastighetsskatten, sjukpenningförsäringen och kulturpolitiken.

Låt mig börja med fastighetsskatten. Vi vet ju att skatter är ett nödvändigt ont. Staten och kommunerna måste samla in skattemedel för att finansiera nödvändiga utgifter, och i den processen kommer skatterna att störa det ekonomiska livet. Skatter på arbete medför att vi arbetar för lite och skatter på kapital medför att vi sparar för lite. Det gäller därför att samla in skatterna på ett sådant sätt att störningarna minimeras.

De flesta ekonomer är eniga om att fastighetsskatten har mycket små störningseffekter. En regering som är angelägen att vårda marknadernas funktionssätt ska därför vara rädd om fastighetsskatten. Det är onekligen en smula förvånande att den nya regeringen har lovat sänka denna skatt – om man vill öka effektiviteten i den svenska ekonomin finns det en rad andra skatter som hellre borde sänkas. Finansministern sade nyss att fastighetsskatten saknar legitimitet. Att en skatt saknar legitimitet betyder i detta sammanhang att den är synlig. Fastighetsskatten är mycket synlig; vi ser alla hur mycket vi betalar – av redan beskattade inkomster – i fastighetsskatt. De andra skatterna är inte alls lika synliga. Arbetsgivaravgiften ser vi inte alls, den betalas in av arbetsgivarna och dyker aldrig upp på våra lönebesked. Den vanliga inkomstskatten syns visserligen

på lönebeskedet, men den dras i form av en källskatt så att vi inte behöver betala in den själva. Och momsens är osynlig eftersom prislapparna i butikerna anger totalpriset, inklusive skatt, så att vi inte ser hur mycket av det vi betalar för en vara som är skatt.

Därför tror jag att mycket av den brist på legitimitet som sägs känneteckna fastighetsskatten egentligen är brist på information – om fastighetsskatten och om andra, alternativa skatter. Icke desto mindre finns det naturligtvis problem med fastighetsskatten. Dessa problem har att göra med likviditeten hos personer med låga inkomster som bor i hus som under årens lopp kommit att bli mycket värdefulla. Detta gäller kanske främst för pensionärer som bott i huset under större delen av sitt liv; för dem är huset på ett intimt sätt knutet till minnen och erfarenheter – ja, till livet självt. Vi ska inte bagatellisera dessa problem, utan vi bör i stället tänka ut sätt att lindra dem. Det handlar då om förbättrade kreditmarknader, och om begränsningsregler i fastighetsskatten av den typ vi redan har. Med sådana medel blir antalet personer som verkligen är drabbade av fastighetsskatten (dvs som är pensionärer med låg inkomst i kombination med en värdefull fastighet som köpts för länge sedan) inte särskilt stort. Och antalet blir ännu mindre nu när förmögenhetsskatten ska avskaffas. I själva verket är det ju kombinationen av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt som har varit det verkliga problemet för dessa personer, och när nu den ena halvan av detta skattekomplex försvinner finns det all anledning att tro att de flesta problemen också försvinner – eller åtminstone blir avsevärt lindrade.

Att i det läget kraftigt sänka fastighetsskatten för att hjälpa de få kvarvarande pensionärerna med värdefulla fastigheter förefaller mig vara en klumpig metod. Det innebär att staten skän-

ker bort mycket stora belopp, inte bara till de personer man vill hjälpa, utan till kollektivet av villaägare. Det belopp man skänker bort kan uppgå till hundratal miljarder kr i nuvärdstermer, och det fördelas mellan villaägarna i proportion till marknadsvärdet på deras fastigheter: Den som har den värdefullaste fastigheten får mest, och den som har den billigaste fastigheten får minst. Jag tycker att det är en klumpig åtgärd för att avhjälpa ett reellt problem.

Låt oss nu gå vidare till sjukpenningförsäkringen. Sjukfrånvaron har ju varit – och är fortfarande – ett sorgebarn i den svenska välfärdsstaten. Regeringen vidtar därför flera åtgärder för att avhjälpa problemen och jag vill ta upp två. För det första tänker man kräva läkarintyg från den första sjukdagen. Hittills har man krävt läkarintyg efter en vecka, men nu vill alltså regeringen skärpa reglerna och kräva läkarintyg omedelbart.

Det är nog bra. Vi har ju sett under den gångna veckan hur flera ministrar i regeringen har sjukskrivit sig så fort de dragit på sig massmedias uppmärksamhet för sina skatte- och TV-licensaffärer. Ett strängare krav på läkarintyg kommer nog att göra nytta här. Sedan uppstår förstås frågan om läkarna och vårdcentralerna verkligen har kapacitet att ta emot så många besök, och skriva ut så många intyg. Men det är en rent administrativ fråga som jag inte kan uttala mig om.

För det andra ska regeringen avskaffa den sk medfinansieringen i sjukpenningförsäkringen. För att se hur den fungerar bör vi gå tillbaka i historien ett par decennier. Före 1991 betalades hela sjukpenningen av Försäkringskassan. Det betydde att arbetsgivarna inte hade så särskilt stora incitament att satsa på kontroll eller rehabilitering, eller på andra arbetsuppgifter för de personer som var sjukskrivna. I slutet av 1980-talet steg sjuktalet kraftigt av olika skäl, i

synnerhet vad gäller korttidsfrånvaron, och myndigheterna tyckte att något måste göras. Man införde därför 1991 det sk arbetsgivarinträdet, som innebär att arbetsgivaren betalar sjukpenningen under de första två veckorna av ett sjukfall. Därefter träder Försäkringskassan in och betalar sjukpenningen för de längre sjukfallen.

Resultatet anses mycket lyckat. Den korta sjukfrånvaron sjönk drastiskt, och de flesta bedömare anser att arbetsgivarna skötte kontrollfunktionen mycket bättre än Försäkringskassan hade gjort. Reformen hade visserligen också nackdelar, främst att arbetsgivarna kanske blev mindre benägna att anställa personer som kunde tänkas ha hälsoproblem. Därigenom accentuerades arbetsmarknadens uppdelning i ett A- och ett B-lag, men sammantaget anser de flesta ekonomer som studerat frågan att reformen var bra.

Ett problem kvarstod dock vad gäller de längre sjukfallen. När den två veckor långa arbetsgivarperioden gått till ända, och Försäkringskassan tagit över finansieringen, upphörde arbetsgivarnas incitament att genom rehabilitering eller ändrade arbetsuppgifter få tillbaka den sjukskrivne till arbetet. Och Försäkringskassan var, som man säger med en försäkringsteknisk jargong, svag i skaderegleringen. Det betyder att sjukfallen tenderade att bli längre och längre, och det aggregerade sjuktalet sköt i höjden under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. Men den här gången var det alltså, till skillnad från på 1980-talet, de långa sjukfallen som ökade.

För att skapa incitament för arbetsgivarna att satsa ordentligt på rehabilitering införde den dåvarande regeringen – med viss beslutsvanda – år 2005 den sk medfinansieringen, som vår nya regering nu vill avskaffa. Medfinansieringen innebär att arbetsgivaren fortfarande betalar hela sjukpenningen under de två

första veckorna, men sedan har ett fortsatt ansvar för 15 procent av sjukpenningen. Försäkringskassan tar alltså inte hela ansvaret för de långa sjukfallen, utan arbetsgivarna, som anses bättre på att sköta skaderegleringen, får ett visst medansvar. Den reformen har, som de flesta andra reformer, både för- och nackdelar. Fördelen är att arbetsgivarna har incitament att bry sig om de långa sjukfallen. Det handlar om kontroll, rehabilitering och ändrade arbetsuppgifter. Nackdelen är att risken ökar för småföretagen. Om ett företag bara har en anställd, och denne blir långvarigt sjuk, får företaget en ökning av lönekostnaderna på kanske tio procent år efter år. Och det kan vara nog för att sluka hela företagets vinstmarginal. Nu ska man inte överdriva nackdelarna; det är möjligt att en försäkringsmarknad kan uppstå för småföretagen, så att de kan försäkra sig mot den ökade risken. Å andra sidan måste man då ta reda på i vad mån försäkringen kan utformas så att företagets incitament att få tillbaka de sjukskrivna till arbetet inte naggas alltför mycket i kanten. Det förutsätter att försäkringspremien görs beroende av företagets ansträngningar att rehabilitera de sjukskrivna (s k *experience rating*).

Det finns således en hel del komplikationer att tänka på när man ska diskutera medfinansieringen. Var den då ett misslyckande? Det vet vi inte. Den har varit i kraft under alltför kort tid för att vi ska kunna göra en utvärdering. Och några försäkringar för småföretagen har knappast hunnit utvecklas. Utan att ha låtit medfinansieringen verka så länge att man kan utvärdera den bestämmer regeringen nu att den ska avskaffas. Som samhällsforskare tycker jag att det är ett alltför kortsiktigt synsätt. Och det bidrar i hög grad till den ryckighet i regelverket som under de senaste decennierna kännetecknat sjukförsäkringen.

Låt oss nu gå vidare till något helt

annat, nämligen kulturpolitiken. Man skulle kanske hävda att kulturfrågor inte hör till finansministerns område – men dels hamnar *alla* frågor till syvende och sist på finansministerns bord, dels kan man faktiskt diskutera de flesta kulturfrågor i nationalekonomiska termer. Därmed hör de trots allt hemma i en diskussion om regeringens ekonomiska politik.

Frågan är om kulturen kan skötas av marknaden, eller om den kräver insatser från samhället. I de flesta fall klarar sig nog kulturen bra själv, på en fri marknad, men i några fall kan offentliga åtgärder vara motiverade. Det är i dessa fall vi behöver en kulturpolitik. Och eftersom en kulturpolitik kostar pengar blir det en fråga för finansministern, även om de inblandade beloppen oftast ter sig ganska små i jämförelse med andra poster i budgeten. Men bara för att beloppen är små, behöver inte kulturfrågorna vara oviktiga. I själva verket bidrar kulturen på ett fundamentalt sätt till att skapa ett bättre samhälle för oss alla.

Med en nationalekonomisk jargong har kulturen ofta starka externa effekter. Det betyder att jag mår bra av att du deltar i kulturlivet och du mår bra av att jag deltar. Detta gäller för många kulturyttringar, inte bara konst, litteratur och musik, utan också politik och vetenskap. Och om där finns externa effekter, ja, då vet vi att en fri marknad inte förmår skapa det optimala utbudet. En central roll spelas här av public service-TV. Denna kan bilda en motvikt mot de kommersiella kanalernas satsningar på sex, våld och förnedrings-TV, en motvikt som skapar de positiva externa effekter jag nämnde ovan. Om nu flera av regeringens ministrar tycker så illa om public service att de t o m vill begå lagbrott för att demonstrera sin motvilja – ja, då blir jag en aning betänksam, både som nationalekonom och som samhällsmedborgare.

Till sist vill jag säga något om mu-

seerna. Regeringen har aviserat att den ska ta bort den nuvarande nolltaxan och återinföra inträdesavgifterna. Jag tycker att detta låter betänkligt. I budgetsammanhang rör det sig om en struntsumma, men för samhället är det en viktig fråga. Även här handlar det om positiva externa effekter; vi drar alla nytta av om ungdomarna går på museer och blir delaktiga i vårt kulturarv. Dessutom är det ett enkelt exempel på marginalkostnadsprissättning. Eftersom marginalkostnaden för att ta emot ytterligare en besökare på Nationalmuseum är nära nog noll (såvida det inte är trängsel i salarna och det är det i regel aldrig) bör inträdet också vara noll.

Samtidigt kostar det naturligtvis pengar att finansiera Nationalmuseum (och här låter jag ordet "Nationalmuseum" stå som en sammanfattning för flera museer). Ska landsorten bidra med skattepengar för att stockholmarna ska kunna gå och njuta av konsten alldeles gratis? Det här är en svår fråga som vi skulle kunna diskutera utförligt om vi hade tid. Låt mig därför helt kortfattat säga att vi ska vara försiktiga med subventioner, och därför i första hand koncentrera oss på de stora, nationella museerna som förvaltar de centrala delarna av vårt kulturarv. Hur det sedan ska bli med olika regional- och specialmuseer är en fråga som man får diskutera i något lämpligt forum. Men inträdet på de centrala museerna ska vara gratis. Det kan man i och för sig motivera med nationalekonomiska modeller, men egentligen är det självklart; kulturarvet ska vara fritt tillgängligt för så många som möjligt.

Nu kanske någon invänder att de som går på Nationalmuseum är så konstintresserade, och har så hög betalningsvilja, att en inträdesavgift på 70 kr (som var nivån innan den nuvarande nolltaxan infördes häromåret) inte ter sig särskilt avskräckande. Men det är en fel-

syn. Nationalmuseums målgrupp är inte medelålders, höglavlönade och konstintresserade akademiker. Nationalmuseums målgrupp är de ungdomar som är totalt ointresserade av konst och som passerar byggnaden i något helt annat ärende när de överraskas av en regnskur. Om inträdet då är gratis kan de använda Nationalmuseum som regnskydd. Och medan de ändå är därinne kan de lika väl ta en promenad genom salarna – och då kanske de upptäcker något. Just så skapas de positiva externa effekter som gör vårt samhälle till ett bra samhälle. Men det går inte om entréavgiften är 70 kr.

Gabriel Urwitz

Nu låter vi finansministern lämna några korta svar och sedan släpper vi in publiken.

Anders Borg

Låt mig börja med att säga att båda kommentatorerna har relevanta och intressanta synpunkter. Jag ska därför inte rikta invändningar mot dem, utan i stället ge några reflektioner.

Den första frågeställningen om regeringens politik rör matchning mellan utbud och efterfrågan. Till att börja med måste man komma ihåg i vilket konjunkturläge vi befinner oss. Vi råkar ha förmånen att få genomföra reformer i ett starkt konjunkturläge. Vi har en hög ekonomisk tillväxt, vi har väldigt stark efterfrågan på arbetskraft och antalet lediga platser är högt, och det är naturligtvis förmånligt. Den amerikanske presidenten Bill Clinton och den brittiske premiärministern Tony Blair genomförde liknande reformer under perioder då länderna befann sig i högkonjunktur, samtidigt som reformerna bidrog till att förlänga förloppet. Kan vi i Sverige också få upp sysselsättningen och ner arbetslösheten på en lägre nivå genom att ökat utbud, mer lediga resurser, kan vi få en mer varaktig högkonjunktur. Nu

ska man alltid vara försiktig med konjunkturbedömningar, jag återkommer till det då jag kommenterar de offentliga finanserna.

Låt mig påpeka att när OECD-ekonomerna utvärderat reformperioderna i olika länder har det visat sig att det inte funnits ett sådant här problem (Duval och Elmeskov 2005). Det har snarare visat sig att de länder som genomfört mer betydande strukturreformer också haft en nedgång av sparandet och en ökad produktivitet, som lett till att lönerna stigit, vilket gjort att konsumtionen väldigt väl mött upp. Det är t o m ett genomgående drag för reformländerna att sparandet har fallit ganska kraftigt. Man kan naturligtvis inte vara säker på om det finns en kausalitet och hur kopplingen ser ut, men vi som ekonomer vet ju att om vi varaktigt sänker jämviktsarbetslösheten och varaktigt höjer produktionsnivån, då ska det i viss utsträckning också omsättas i en ökad konsumtion av hushållen i dag, därför att de räknar med att de ska ha bättre inkomster i framtiden och de kanske också sparar mindre för att de räknar med att risken för långvarig arbetslöshet har reducerats.

Vi gör också vissa åtgärder som sänkta arbetsgivaravgifter för riktade grupper för att säkerställa att utbud och efterfrågan matchas.

När det gäller de offentliga finanserna vill jag mana till försiktighet. Regeringen genomför det kanske mest omfattande strukturprogrammet på decennier. Man får förmodligen gå tillbaka till när Göran Persson inledde budgetsaneringen för att hitta motsvarande omfattning på förändringar i de offentliga finanserna och man får gå tillbaka till skattereformen för att hitta motsvarande period av strukturreformer. När en regering genomför omfattande förändringar finns det samtidigt skäl att mana till försiktighet. Effekterna av politiken är svåra att bedöma. Då gäller

det att säkerställa att vi inte skapar en osäkerhet i statsfinanserna och därför bör man upprätta en hög grad av finansiering. På lång sikt innebär ett överskott som motsvarar 2 procent av BNP att Sverige kommer att ha en skuldkvot på 50 procent 2050. Går Sverige ner till en överskottsnivå på 1 procent av BNP kommer vi med långtidsutredningens olika beräkningsförutsättningar att hamna på en skuldnivå på 90 procent av BNP 2050. Det tycker jag skulle kännas väldigt svårt att ta ansvar för. Det kan ändras, man kan göra andra bedömningar av den långsiktiga utvecklingen, man kan se andra utvecklingar av arbetsutbud och andra faktorer som påverkar, men den bästa bedömningen i dag är att om vi ska klara en långsiktigt uthållig skuldnivå måste vi ha 2 procents överskott. Det kan också inträffa konjunkturstörningar. Vi ser en liten inbromsning i världskonjunkturen, blir den djupare måste vi ha säkerhetsmarginaler.

Jag håller med Nils Lundgren om differentierade arbetsgivaravgifter. De åtgärder som genomförs ska krona för krona ge maximal effekt på sysselsättningen och krona för krona innebär det de bästa åtgärderna för att återupprätta full sysselsättning. Jag tror att man måste våga göra en del differentieringar eftersom breda sänkningar av skattebasen eller av arbetsgivaravgifter antingen blir väldigt dyra och svåra att finansiera eller också små och följaktligen ganska effektlösa.

Jag håller med Nils i mycket av det han säger. Det finns en del EU-problem som vi redan stött på med statsstödsprövning som ifrågasätts. Risken för att en köpenhamnsbo åker över och äter lunch i Malmö finns naturligtvis, men jag tycker ändå man får bedöma den som förhållandevis ringa, det kan inte vara några avgörande konkurrensproblem som uppkommer på grund av detta.

När det gäller fastighetsskatter ska jag vara väldigt kort, Det som är centralt är att mycket av den kritik Mats Persson framför skulle vara riktig om vi föreslog att man avskaffade den statliga fastighetsskatten och ersatte den med t ex inkomstskatt eller moms. Det vi i stället gör är att omfördela fastighetsskatten inom förmögenhetsbasen fastigheter. Det handlar om att ersätta den nuvarande formen av fastighetsskatt med viss höjning av realisationsvinstbeskattningen och en låg kommunal avgift. Sänkningen ska i huvudsak finansieras inom samma skattebas, annars känner jag igen de argument som alla nationalekonomer känner till om fastighetsskatten.

Låt mig också säga något om Mats Perssons kommentar om public service. Jag har en gång i tiden skrivit en bok om radio och TV så det är ett område jag funderat en del kring (Borg 1994). Jag delar inte riktigt Mats Perssons uppfattning. Som jag ser det är kärnan i argumentationen om varför vi behöver public service att vi behöver en metadiskussion kring demokratin. Demokratin är vårt kollektiva beslutsfattande. Vi behöver public service för att det demokratiska samtalet måste vara välinformerat, argument måste vägas för och emot och marknaden skulle inte producera tillräckligt med demokratiskt samtal. Jag tycker att det finns ett grundläggande demokratiargument för public service, sedan kan det kanske finnas de här externalitetsargumenten också, men det grundläggande och avgörande argumentet handlar om det demokratiska samtalet. Då kan man ställa sig frågan om nuvarande ordning är den perfekta med två TV-kanaler som är finansierade via en licens? Det tycker jag är en annan frågeställning. Jag tycker inte man ska närma sig politik med utgångspunkten att skapa perfekta samhällen eller perfekta system. Som jag uppfattar det är vårt avgörande problem att vi ligger

långt ifrån full sysselsättning och att det råder massarbetslöshet i Sverige. Om sedan TV-företagen är perfekt organiserade i dag eller inte, det undandrar sig min bedömning. Jag anser att public service-företagen fungerar ganska bra och jag tycker också att det skett en kvalitetshöjning där. Så min personliga uppfattning är att det inte finns några skäl att förändra public service-företagens villkor.

Jag avstår från att kommentera några av de andra mycket intressanta synpunkterna för att hålla tiden.

REFERENSER

Borg, A E (1994), *Förmynderiets teori*, Ratio, Stockholm.

Duval, R och J Elmeskov (2005), "The Effects of EMU on Structural Reforms in Labour and Product Markets", Economics Department Working Paper 438, OECD, Paris.

Gabriel Urwitz

Nu släpper vi publiken lös. Jag ber er att ställa er upp och ställa en kort och kärnfull fråga.

Danne Nordling

Jag brukar regelbundet kommentera finansministrarnas budgetförslag. Den här gången finns det en central fråga, nämligen sysselsättningen, att ta upp ytterligare utöver vad tidigare kommentatorer gjorde. Ser man på Finansdepartementets kalkyl för sysselsättningsutvecklingen under de närmaste tre åren framöver, så blir det 137 000 nya jobb i Sverige. Men alla är inte beroende av den nya politik som den nya regeringen sätter i sjön, utan vi måste bedöma denna politik utifrån någon referenspunkt. Då kan vi gå till Konjunkturinstitutets senaste rapport, den s k Lönebildningsrapporten (KI 2006). Där finns en prognos för sysselsättningen fram till 2009 och den innefattar inte regeringens nya politik. Rapporten pekar på 95 000 nya jobb under de här tre åren. Då blir det

42 000 nya jobb på grund av den nya politiken.

Finansministern var lite svävande beträffande sysselsättningsutvecklingen och sa att vi ska vara försiktiga i bedömningarna och att det kanske behövs ytterligare åtgärder. Jag vill sätta fingret på just den punkten. Har regeringen några ytterligare kraftfulla åtgärder i bakfickan som finansministern kan sätta in för att det ska bli större effekt, för det var väl inte så här begränsade effekter den nya politiken skulle ge?

När man ska analysera frågan om den kommande sysselsättningsökningen måste man också bilda sig en uppfattning om var de nya jobben kommer. Tittar man på sysselsättningen i dag så finns det ungefär 1,8 miljoner personer i tjänstesektorn. Det är den sektorn som brukar pekas ut, som ska generera huvuddelen av den här ökningen av sysselsättningen. Men en miljon av dessa personer befinner sig i handeln och i företagstjänster som det kallas. Den privata tjänstesektorn består därför av knappt 800 000 personer. Om vi tillämpar statsministerns antydning om att det behövs 300 000 nya jobb, blir det 38 procent sysselsättningsökning i den privata tjänstesektorn. Det verkar ju ganska orimligt. Det måste finnas någon annan vision av hur det här ska gå till. Är det inte läge för att Finansdepartementet kommer med någon redogörelse för hur man föreställer sig den framtida sysselsättningsutvecklingen mer konkret?

REFERENS

KI (2006), *Lönebildningsrapporten 2006*, Konjunkturinstitutet, Stockholm.

Anders Borg

Jag kan ge ett kort svar. Jag har ingen anledning att kommentera Danne Nordlings jämförelse mellan Finansdepartementets och KIs prognoser eftersom jag inte studerat skillnaden i detalj. Vi

genomför betydande strukturreformer, det rör såväl arbetsavdraget, uppstramningar av ersättningsnivåer, omfattande satsningar på entreprenörssektorn och åtgärder för att göra det enklare att anställa. Det finns inga enkla modeller för ekonomin eller arbetsmarknaden där man kan beräkna sysselsättningseffekterna av den typen av omfattande program. Man kan göra det partiellt utifrån studier av t ex a-kassa eller skatter, men man kan inte fånga en del av de här entreprenörsinriktade åtgärderna i normala makromodeller för de innehåller oftast ingen entreprenör. Vår kunskap om hur arbetsutbud modelleras i stora makromodeller – de behövs för att göra den typ av prognos vi gör – är väldigt dålig. Ofta sätts arbetsutbudet exogent, dvs man anger det helt enkelt utan att modellera det på något mer sofistikerat sätt. Jag tror att effekterna av regeringens jobbprogram kommer att bli betydande. Jag tror att vi tagit ett ordentligt steg mot full sysselsättning. Jag tänker däremot inte ge ett kvantitativt svar på exakt hur stort det steget är. Det är en av de frågor som Ekonomiska Rådet nu får i uppdrag att utvärdera. Vad krävs då för full sysselsättning? TCO har angett att sysselsättningen måste öka med 300 000 personer för att återupprätta full sysselsättning, då är vi tillbaka på de nivåer vi hade under 1980-talet. Svenskt Näringsliv har angett 500 000 personer mot bakgrund av att de antar att Sverige också kommer att ha en mer omfattande jobbutslagning under de närmaste åren. Jag tror att det är en sysselsättningsökning i dessa storleksordningar vi måste sikta på, vi måste vara beredda att genomföra politiska förändringar som ger sådana effekter. Politik är samtidigt att förändra människors vardag, människor är inte alldeles förtjusta i förändringar, därför måste förändringar genomföras stegvis och på ett tryggt sätt där man kan vara någorlunda säker på att man kan

hantera de effekter som förändringarna medför för människor och att system hinner anpassa sig. Därför tar vi nu ett första steg, vi får utvärdera det, vi har beredskap att vidta ytterligare åtgärder men jag tillhör inte dem som kommer att leverera någon revolutionär strategi för Sverige, utan det blir stegvisa reformer där vi i varje steg får utvärdera och ta ett steg framåt för att uppnå målet med full sysselsättning.

Lars Bergman

Utbildning och forskning är viktigt för tillväxt och välfärdsutveckling. Det är därför välkommet att regeringsdeklarationen talar om mer kvalitet än kvantitet i den högre utbildningen, större oberoende för universiteten och satsning på forskning. Det finns dock en speciell typ av satsning på forskning som är oerhört viktig men inte nämns i regeringsdeklarationen. Det är avdragsrätt för bidrag till forskning från företag och individer. Sådana bidrag skapar en intressant och viktig koppling mellan forskningen och finansierarnas behov av ny kunskap. I denna fråga har dock Skattemyndigheten, som bekant, intagit en mycket restriktiv linje, även i förhållande till den i Sverige redan tidigare mycket restriktiva linjen. Kammarrätten i Stockholm verkar stödja Skattemyndighetens uppfattning. Har den nya regeringen planer på att öka möjligheterna att få avdrag för bidrag till forskning?

Claes Ankarcrona

Om vi nu får bort förmögenhetsskatten, kan vi då räkna med att vi får en amnesti för att ta tillbaka icke deklarerade tillgångar som svenskar har i utlandet? Det handlar om 300-500 miljarder kr, de skulle göra större nytta här än i bankerna i Schweiz.

Sven-Olof Lodin

Enligt regeringen ska det bli lönsamma-

re att arbeta, men det gäller tydligen inte för dem som nu är 68 år och äldre. Medan pensionärer födda 1938 och senare befrias från den särskilda löneskatten får vi äldre fortfarande betala vår fulla löneskatt på 24 procent. Nu är det skandalöst nog dessutom så att den löneskatt som vi eller våra arbetsgivare belastas med är mer än dubbelt så hög som den borde vara, då den enligt lagens motiv endast ska motsvara skattedelen av arbetsgivar- och egenavgifterna, eftersom vi inte får några förmåner av avgifterna. Vi belastas med 24 procent trots att den verkliga skattedelen av arbetsgivaravgifterna endast är 10-12 procent beroende på hur man räknar. Så vi är redan överbeskattade i det gamla systemet. Vi födda före 1938 blir nu enligt regeringens förslag de som får betala högst marginalskatt i hela samhället, även om vi liksom de yngre pensionärerna får ett högre jobbadrag.

Varför gör man då på detta viset? Regeringen har naturligtvis inte råd till allt. Jag kan mycket väl tänka mig att man diskuterat så att de personer som jobbar efter 68 års ålder i allmänhet är arbetsnarkomaner som jobbar oavsett skattetryck. Därför går det bra att låta dem betala sin höga skatt utan negativa effekter. Då ber jag att få meddela att det är inte bara jag och Leif Mutén som jobbar, utan det är också de tre hantverkare som just byggt om mitt kök. De är 69, 71 och 73 år och gör ett jättebra jobb, liksom många andra fortsatt aktiva äldre pensionärer. Att ta bort löneskatten också för oss som jobbar efter 68 kostar inte statskassan mycket. På anställningsinkomster skulle borttagandet inte kosta mer än ca 100 miljoner kr. Det tycker jag att vi, som genom vårt arbete och vår inkomstskatt bidrar till Sveriges välfärd längre och mer än vad som förväntas av oss, är värda.

Den andra frågan jag vill beröra är att jag har väldigt svårt att se att de bransch- inriktade arbetsgivaravgiftssänkningar

som regeringen planerar kan undgå att betecknas som förbudet statsstöd av EU-domstolen. Alltför många av olika länders stödåtgärder har av domstolen ansetts strida mot EG-fördraget för att lägre arbetsgivaravgifter för stora delar av tjänstesektorn inte ska undgå samma öde.

Slutligen vill jag bara som gammal och utskälld 3:12-utredare nöjt konstatera, att större delen av regeringens förslag som rör 3:12-reglerna utgörs av åtgärder som ingick i vårt huvudförslag, men som den socialdemokratiska regeringen avstod från att genomföra.

Johanna Möllerström

Jag skulle vilja höra lite mer vad det gäller riktlinjerna för de kommunala avgifter som ska ersätta fastighetsskatten. Jag vet inte hur mycket man kan säga i det här läget, men kommer det t ex att vara en procentuell eller fast avgift? Vad jag framför allt är intresserad av är i vilken grad man tänker reglera nivån på och användningen av skatten. Det kan i det större perspektivet sättas i relation till det totala kommunala självbestämmandet. De senaste åren har vi ju sett en väsentlig utarmning av det kommunala självbestämmandet och jag skulle vilja att finansministern kommenterar hur den nya budgeten står i relation till detta. Det är inte minst intressant med tanke på att det nu är tider med stora omstruktureringar och sådana brukar kunna innebära inskränkningar i det kommunala självbestämmandet.

Johnny Munkhammar

Jag har två frågor och den första är vad regeringen eventuellt kommer att göra för att synliggöra de skatter som inte är synliga i dag, som arbetsgivaravgift och moms, och i så fall vad man kommer att göra. Den andra frågan handlar om att regeringen själv säger att den har valts på frågan om jobben och det syns mycket

tydligt i budgetpropositionen och finansministern säger att prognoserna tyder på att åtgärderna kommer att leda till förbättringar av sysselsättningen. Jag delar den uppfattningen, men om det inte är tillräckligt om något år, någonstans i mitten av mandatperioden, är det då inte för sent att introducera fler åtgärder för att i god tid till nästa val få en substantiell ökning? Borde man inte ha gjort ännu fler saker direkt?

Anders Forsse

Jag blev stimulerad av Nils Lundgrens resonemang kring försvaret och vill ställa liknande frågor. Jag vill gärna ha ett stort bistånd och ett effektivt bistånd, men effektivitet är mycket viktigare för mig än storleken. Jag tycker att debatten i Sverige alltså rör sig kring storleken i alltför hög grad. Jag har inget att säga om den delen av biståndet som går till kortsiktigt stöd åt illa utsatta människor, t ex i samband med tsunamikatastrof eller jordbävning i Pakistan eller vad det kan vara, utan jag vill tala om det sk utvecklingsbiståndet. Där är det rimligt, och även den mest stjärnögd medlem i något av de mindre regeringspartierna måste hålla med om att det är rimligt, att någonting ska inträffa hos mottagaren som icke skulle hava inträffat biståndet förutan. Man måste kunna konstatera att detta någonting inträffar eller har inträffat, man måste finna det sannolikt att det kommer att inträffa innan man fattar beslut om sådant bistånd. Särskilt tänker jag på det bistånd som kallas för budgetstöd som innebär att köpkraft överförs till mottagaren och jag vill påstå, även om inte biståndsmyndigheten håller med mig, att en mycket starkt bidragande orsak till att detta budgetstöd har ökat under senare år är att det svenska anslaget har ökat långt utöver vad den svenska administrativa kapaciteten egentligen rår med. Kan man göra något åt detta?

Anders Borg

Låt mig börja med frågan från Lars Bergman om utbildning och forskning. Det blir en nivåhöjning på forskningen som uppgår till 900 miljoner kr på tre år. Det är en omfattande forskningsfinansiering. Vi har också öppnat för att den s k högskoleomsen ska ses över. Vi har också sagt att vi vill titta på möjligheterna att införa en avdragsrätt. Nu är det ju så att ingen finansminister sitter på en påse pengar, ej heller utbildnings- och forskningsministern. Vi måste titta på vad högskoleomsen och avdragsrätten kostar och givet att vi nu ändå i den här budgeten säkrat en stor höjning av forskningsstödet, så skulle jag säga att det ligger nog lite framåt i tiden att vi ytterligare kan tillföra några större resurser på det området.

Låt mig också säga något om förmögenhetsskatt och amnesti. Jag vet att när man har utvärderat amnesti som i t ex Tyskland har det inte varit så stora återflöden som väntat. Jag får nog avstå från att instämna i den synpunkten. Jag såg en utvärdering som någon av de internationella organisationerna hade gjort och slutsatsen var väl att det var lite större osäkerhet beträffande effektiviteten än vad jag hade föreställt mig innan jag läste utvärderingen.

Sven-Olof Lodin har gjort många viktiga bidrag, inte minst dem som vi nu genomför rörande 3:12-reglerna och den utredning han var inblandad i. Jag förstår att de som är över 67 år anser att det är beklagligt att vi inte klarade av att sänka arbetsgivaravgifterna ytterligare. Jag vill dock påpeka att det införs ett dubbelt jobbavdrag, alltså en avdragsrätt för förvärvsinkomster upp till drygt 60 000 kr som gäller från 65 år och uppåt, och det är faktiskt en rätt betydande förändring av skattesystemet som kan ha positiva effekter.

Johanna Möllerström hade en fråga om kommunala avgifter och fastighets-

skatten. Jag vill helt enkelt passa på den frågan, för vi ska nu tillsätta en utredning som ska se hur vi förändrar fastighetsskatten för att inom fastigheter som bas finansiera ett annat system. Jag vill inte bidra till att binda upp den utredningen genom att ha mer omfattande synpunkter i frågan.

Johnny Munkhammar undrar varför vi inte gör mer. Men regeringen har kämpat hårt under den här perioden och jag tycker vi kan vara ganska nöjda med att det varit så mycket vi fått med av det som vi önskade. Det har varit heroiska insatser från mina tjänstemän och även från andra. Naturligtvis borde man göra mer men det har vi som sagt inte hunnit.

Vad det gäller biståndet så finns det en mycket intressant och växande forskningslitteratur som tyder på att effekterna av biståndet är mer sammansatta än vad man tidigare trott. Till exempel visar det sig att bistånd kan både ha stor effektivitet och låg effektivitet och den avgörande faktorn förefaller vara den ekonomiska politikerna i mottagarlandet har. Ett land som ökar graden av öppenhet i sin statsförvaltning och som satsar på mer marknadsekonomi, kan också få positiva effekter av biståndssatsningar. Där har det från OECDs sida gjorts en bred utvärdering av det svenska biståndet och den ger några tydliga rekommendationer, en är att vi bör koncentrera oss på ett något färre antal länder och kanske koncentrera oss på något färre åtgärdsområden än vad vi har i dag. Vi kommer att föra en förhandling inom regeringen om hur omfattande biståndet bör vara, men det råder en bred enighet om att vi ska försöka reformera inriktningen för att också öka effektiviteten. Det tror jag kan ha ganska stora effekter. Enligt en studie från Världsbanken kan ett effektivt bistånd ha ungefär sex gånger så stora effekter på fattigdomen som ett ineffektivt bistånd har. Kan man förbättra

utformningen av biståndet kan det ha stora effekter för fattiga människor i tredje världen och det är naturligtvis väldigt positivt.

Avslutningsvis vill jag säga att det var väldigt roligt att vara här. Det här är förmodligen en av de församlingar som har minst kritik att rikta mot den här budgeten. Jag kan föreställa mig att det i andra grupper finns mer omfattande kritik och det är en utmaning med reformpolitik. Det handlar om att ta lång-

siktigt svåra beslut som är viktiga för att vi ska klara välfärd och demokrati, men det handlar också om att göra detta på ett sätt så att man tar tillvara alla människor i samhället på ett anständigt sätt. Det är en svår utmaning och vi har gjort ett försök.

Gabriel Urwitz

Jag tycker vi riktar ett jättestort tack till Anders, Nils och Mats för att de kommit hit och tackar därmed för i dag.